2010 AHEA Konferencia

Június 4. péntek délutáni előadássorozat, meghívott előadókkal

A magyar nyelv és kultúra megtartásának jelenlegi helyzete a Kárpát-medence kisebbségi magyar közösségeiben

1. Ausztria: Szoták Szilvia (szotaksz@t-online.hu) – Alsóőr

Kétnyelvűség Burgenland iskoláiban

A kelet-közép-európai régióban történt változások és az EU-keleti bővítésének következtében a kisebbségi nyelvek egyre nagyobb hangsúlyt kaptak a környező országokban, így Ausztriában is. A többnyelvűség, a kulturális sokszínűség, a kétnyelvű oktatás kulcsfogalommá váltak az osztrák nyelvpolitikában. A kétnyelvűség olyan előnyként fogalmazódik meg politikai és társadalmi kommunikációban, amelynek számos gazdasági és kulturális haszna is van.

Burgenlandban a két-, és háromnyelvűségnek több évszázados hagyománya van. A tartomány etnikai sokszínűségéből fakadóan az itt használatos kisebbségi nyelvek a történelem, kultúra és identitás részét képezik. A 90-es évektől kezdődően sok pozitív változás következett be a kétnyelvű oktatás és pedagógusképzés területén az óvodától egészen a középiskoláig. A regionális és kisebbségi nyelvek megőrzésének és használatának ösztönzése emelte a kisebbségi nyelvű oktatásban részvevők számát. Az előadás a burgenlandi kétnyelvű oktatás helyzetét és struktúráját abból a szempontból vizsgálja, hogy mennyire járul hozzá a magyar nyelv megtartásához.

Bilingualism in the Schools of Burgenland

Through the changes in the Central and Eastern European region and the eastern enlargement of the EU, the minority languages gained more and more importance in the surrounding countries like in Austria. Bilingualism, cultural variegation and bilingual education became a key concept in the Austrian language politics. Bilingualism represents an advantage in the political and social communication with many economical and cultural benefits. There is a several century- long tradition of bi and trilingualism in Burgenland. Originating in the ethnic variegation, the minority languages used here represent part of the history, culture and identity. From the 90's there have been many positive changes in the fields of bilingual education and teacher training from nursery school to high school. The incentive of the conservation and usage of the regional and minority languages enhanced the number of participants in the minority language education. The lecture analyzes how the situation and structure of the bilingual education contributes to the preservation of the Hungarian language.

Szakmai életrajz:

Szoták Szilvia nyelvész Ricsén született 1971-ben. Felsőfokú tanulmányait a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte, ahol magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári diplomát szerzett. Részt vett a Pécsi Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Iskolájának programjában szociolingvisztika-nyelvpolitika elágazást választva. Jelenleg doktorjelölt. Disszertációját az őrvidéki magyarok nyelvéről írja. 2005 óta a Köztársasági Elnöki Hivatal Stratégiai és Kommunikációs Főosztályának munkatársa. A 2007 novemberében megalakult alsóőri székhelyű Imre Samu Nyelvi Intézet elnöke (www.isnyi.org) a Termini Kutatóhálózat (http://ht.nytud.hu/htonline//htlista.php?action=firstpage) nyelvészkörének munkatársa. 2008-tól az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság tagja.

Cím: 2025 Törökbálint, Szent István u. 30., Tel: + 36 30 539-1795, szotaksz@t-online.hu

2. Szlovénia: Kolláth Anna (anna.kollath@triera.net) – Maribor

A magyar nyelv helyzete a szlovéniai Muravidéken

A magyar nyelv történetében Trianonnal véget ért az a korszak, amikor a magyar nyelvet a magyarországi magyar nyelvvel lehetett azonosítani. Azzal, hogy az „új" határok embereket, közösségeket léptek át, új szakasz kezdődött a nyelv fejlődésében: a Kárpát-medencében a magyar anyanyelv nyolc országban nyolcféleképpen él, alakul, változik. A magyar nyelv egysége csak úgy tartható fenn, ha tudomásul vesszük, hogy magyarul beszélni többféleképpen is lehet.

A muravidéki kétnyelvű közösség nyelvi helyzetének bemutatásában két szegmensre teszem a hangsúlyt. Elsőként a kétnyelvű közösségek életében a kontaktushatás következményének tekinthető, természetes folyamatként létező szókölcsönzésről szólok, bemutatva a Termini Kutatóhálózat szóhatártalanítási munkálatait, valamint a muravidéki kölcsönszók gyakorisági vizsgálatának héhány eredményét, a kölcsönszók létezésének tendenciáit. Jól látható a kérdőíves gyűktés eredményezte korpuszban, hogy – legalábbis a nyelvismeret szintjén – előhívhatók a közmagyar standard vagy akár szubstandard szinonimák a kétnyelvű beszélő mentális lexikonából. A vizsgálattal nemcsak a kölcsönszavak gyakorisága mérhető, hanem a beszélők is gazdagodhatnak általa: szinonimák rögzülhetnek a tudatokban, egyszerűen megtanulhatók olyan szavak vagy szerkezetek, amelyekre a beszélőnek szüksége van, csökkentve ezzel a nyelvcserét előidéző nyelvi hiányt. A határtalanítás nyelvalakító tevékenységeiben fokozott figyelmet kell szentelnünk annak, hogy a kölcsönzés tényét a közösség maga is elfogadja, szükségszerű nyelvi ténynek tartsa, hogy feloldódjanak az „így beszélünk, sajnos" kijelentéssel fémjelezhető görcsök, hogy otthonos legyen az „hazaias", és ne szégyen.

Az előadás második felében a kétnyelvű oktatási modell és az anyanyelvi megmaradás összefüggései kerülnek középpontba. A muravidéki egyéni és közösségi kétnyelvűség arculatát, a közösség nyelveinek jövőjét, rendszerét ugyanis nagymértékben befolyásolja az oktatási modell. A kétnyelvű terület többletértéke a közös kultúra, amelynek csak a két nyelv együttesen lehet hiteles hordozója. Mivel a kisebbségi kétnyelvű oktatásban a kisebbségi nyelv szinte mindig alacsonyabb presztízsű, ezért veszélyeztetett helyzetű, az oktatásban nagyobb támogatásra van szüksége a kívánt nyelvi egyensúly fenntartásához, az anyanyelvi megmaradáshoz.

Szakmai életrajz:
Kolláth Anna, Maribori Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
1954-ben született Rumban (Magyarország, Vas megye). 1978-ban szerzett magyar–német szakos középiskolai tanári diplomát a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Karán. 1978-tól 1981-ig a szombathelyi Kanizsai Dorottya Gimnáziumban tanított, 1981-től 1993-ig a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola (ma a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központja) Magyar Nyelvészeti Tanszékének oktatója volt. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen doktorált 1990-ben, dialektológiai témában. 1993 óta dolgozik Szlovéniában, a Maribori Egyetem Bölcsészettudományi Kara Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén, 2008 óta rendkívüli egyetemi tanár, 2004 óta tanszékvezető. Elsősorban leíró magyar nyelvtant és nyelvművelést oktat. 1993-ig főképp dialektológiával foglalkozott (a nyelvjárás és a nyelvi tudat összefüggései), tudományos munkájáért a Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Társasága 1996-ban Csűry-díjjal jutalmazta. Azóta fő kutatási területe a magyar–szlovén kétnyelvűség (a kétnyelvű Muravidék magyar nyelvének és nyelvhasználatának szocio- és pszicholingvisztiki aspektusai, különös tekintettel a kisebbségi anyanyelv kontaktusváltozataira; a muravidéki kétnyelvű oktatási modell és az anyanyelvi megmaradás összefüggései). Publikációi érintik a nyelvi tervezés, a nyelvművelés-nyelvalakítás kérdéseit is. Mariborban és Szombathelyen él.
Cím: Kolláth Anna, SLO–2000 MARIBOR, Koroška cesta 105, Szlovénia; Telefon: 00386-31-755 004
anna.kollath@triera.net ; akollath2009@hotmail.com

3. Horvátorsz.: Csörgits József (gizella.cergic@gmail.com) – Eszék

"Vízbe vesző nyomokon" – Horvátországi helyzetjelentés

Előadásomhoz Baranyai Júliától vettem kölcsön a címet: "Vízbe vesző nyomokon." Bevezetésként, rövid kultúrtörténeti visszatekintésben ismertetem a mai Horvátországhoz tartozó területen élő magyarok hagyományait. Ezt követően a jelen kor oktató-nevelői, kiadói, tájékoztatói, művelődési és társadalmi-politikai jellemzői függvényében megtartott magyar nyelv és kultúra mostani helyzetéről beszélek, különös tekintettel a fogyasztói társadalmak és a magyar-magyar kapcsolatok feltételrendszerére.

Szakmai életrajz:
Csörgits József, író, a gimnáziumot (Zombor) és pedagógiai főiskolát (Eszék) követően az újvidéki Magyar Szónál volt újságíró. Újságíróként, majd főszerkesztőként dolgozott a zombori Dunatájnál, majd az eszéki Magyar Képes Újságnál. Jelenleg az Eszéki Magyar Képes Újság Kiadóház és a Horvátországi Magyarok Szövetsége elnöke és a Gyepű folyóirat főszerkesztője. Hivatásként az írást jelöli meg.
Cím: Tito M. u. 179, 31307 Zmajevac/Vörösmart, Horvátország; Tel: 00-385-98-551-803
gizella.cergic@gmail.com

4. Szerbia: Zsoldos Ferenc (zsoldos@sksyu.net) – Zenta

A magyar nyelv és kultúra védelme a Délvidéken

Kitekintést tennék elsősorban az 1990 utáni helyzetre e két tárgykörben (rövid összefoglalással az 1918 utáni időszakkal együtt). Ismertetném e két tárgykörben mozgó civil szervezeteket, nagyobb rendezvényeket, illetve a végén a Vajdasági Magyar Művelődési Intézetnek és a Magyar Nemzeti Tanácsnak a tevékenységét.

Szakmai életrajz:
1973-ban született Zentán. Végzettségére nézve jogász, történelem tanár, politikai szakértő. Bár Zentán él, de jelenleg a tiszaszentmiklósi általános iskolában tanít történelem tanárként, s emellett a szegedi egyetemen doktori tanulmányokat folytat történelemből (témája a délvidéki magyar közművelődés 1944 – 1952 közötti története). 1999 óta különböző civil szervezeteken keresztül (Délvidéki Magyarok Ifjúsági Szervezete, Európai Uniós Pályázati Szakértők Vajdasági Egyesülete, Civil Mozgalom, Délvidékért Alapítvány, „Ci-Fi" Civil Központ) a délvidéki magyar civil szféra fejlesztését segíti elő. A legnagyobb délvidéki magyar ifjúsági fesztivál (Nyári Ifjúsági Játékok) mellett több délvidéki szintű rendezvény főszervezője is (Szórványfesztivál, Mosolytenger Gyermekfesztivál, Tour de Délvidék, Civil Nap). Két könyv társszerzője (Barangoló – a Délvidék első turisztikai kézikönyve; Pénzügyi és jogi kézikönyv civil szervezetek részére), valamint folyóiratok szerkesztője (Közösségi tér, Aracs).

5. Románia: Bodó Barna (bodobarna@yahoo.com) – Temesvár

Nemzethatár és magyar nemzetstratégia a Kárpát-medencében

Ebben - a szervező intézmény társadalmi hátterére való tekintettel - röviden értelmezem a szórvány és a diaszpóra kettősséget, az eltérő kapcsolódást és funkciót a nemzetépítésben, utána a kárpát-medencei folyamatokat (szórványosodás-nyelvhatár vándorlása), majd végül a mai helyzetet mutatom be.

Szakmai életrajz:
Bodó Barna politológus; képesítése, tanult szakmája: fizikus, újságiró, politológus. Jelenlegi munkahelye: Sapientia – EMTE, Természettudományi és Művészeti Kar, Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék, egyetemi docens. Születési adatai: Helység: Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia, Év: 1948. július 29.
Cím: 300724 Temesvár-Timisoara, Mártirok-Martirilor u. 4/10. Tel. 40-722-441647,
bodobarna@yahoo.com

6. Ukrajna: Dupka György (dgy@cdmaua.com) – Ungvár

A magyar nyelv és kultúra jogi helyzete Ukrajnában

A XXI. század első tíz évében fordulat állt be Ukrajna korábban pozitívnak ítélt kisebbségpolitikájában. Eleinte fokozatosan, illetve elmosódottan, újabban pedig - a nemzetieskedő ukrán hatalmi intézmények kiépülésének és megerősödésének függvényében - mind konkrétabb formát öltve jelennek meg a nemzetiségek jogainak korlátozására irányuló, főként központi intézkedések. Az előadás altémái: Nyelvkutatóinkról és nyelvvédőinkről. A magyar politikai érdekképviseletről. Az anyanyelv használatának joga a társadalmi élet minden területén. A Kisebbségi és Regionális Nyelvek Európai Chartájáról. A kétnyelvű feliratok ügye. A nemzeti szimbólumok ügye. Jogérvényesítési problémák. Emlékmű és nyelvháború az ukrán radikális nacionalistákkal. Van-e kiut a kiuttalanságból?

Szakmai életrajz:
Dupka György író, költő, szerkesztő, kultúrpolitikus, művelődéstörténész. Ungvár, Ukrajna, 1952. április 11. (Tiszabökény). Jelenleg a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója, a MÉKK elnöke, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága elnökségének tagja. **Szakmai elismerései:** Berzsenyi-díj (1993), Nagy Imre-emlékplakett (1995), POFOSZ 1956-os Vaskeresztje (1996), 2009-ben Julianus díj.
1968 óta publikál. Munkáit gyakran közlik Magyarországon. Fordít oroszból és ukránból, ír publicisztikát, szociográfiát, folklórt gyűjt; gyakran jelentkezik tény- és adatfeltáró cikkekkel a vidék irodalmi, művelődési, történelmi, gazdasági, stb. múltjából, jelenéből.
Cím: 80000 Ungvár, F. Tyihovo u. 15/74. Ukrajna, Kárpátalja,
Tel/fax+380-31261-38-98. dgy@cdmaua.com

7. Szlovákia: Huncik Péter (pethun@hotmail.com) – Dunaszerdahely

Magyar-szlovák kapcsolatok lehetőségei az idei választások vetületében

A konferencián a magyar-magyar kapcsolatokról szeretnék beszélni, különös tekintettel arra, hogy Magyarországon áprilisban új kormány kerül hatalomra. Szlovákiában júniusban lesznek parlamenti választások, amelyeken a "tiszta" magyar MKP mellett egy másik "magyar" párt is indul, a Híd, amely magyar-szlovák összefogással akar bekerülni a parlamentbe. Kérdés, ha ez sikerül nekik, milyen lesz a jövőben a kisebbségi politizálás a Kárpát-medencében? Lesz-e esélyük a "tisztán" etnikai pártoknak, vagy a "vegyes" magyar-román, magyar-szlovák, etc. pártoké a jövő? Milyen lesz Budapest magatartása az ilyen pártokkal szemben?

Szakmai életrajz:
Huncik Péter orvos, író: Huncik is a psychiatrist and medical doctor by training and an expert on communication and conflict resolution training in Central Europe.
59 éves (szül 1951 Ipolyság - Šahy, Szlovákia) foglalkozása GP és pszichiáter, öngyilkosságkutatás, kommunikáció és konfliktuskutatás, elsősorban etnikai konfliktusok vizsgálata Szlovákiában és a Kárpát-medencében. Ezzel kapcsolatos könyvei: Counterproof - szl. magyar viszony vizsgálata 1995; TAS Tension anticipation system - konfliktusok előrejelzése 1998; Confidence building in the Carpathian basin 2000. Tréningek vezetése: magyar-szlovák, roma-magyar-szlovák tréningek Szlovákiában és Magyarországon, ezenkívül Ukrajnában, Üzbegisztánban, Azerbajdzsánban, Izraelben, stb. Versek, esszék; első regénye: Határeset, 2008 Kalligram kiadó.
Cím: 9291 Dunaska Streda/Dunaszerdahely, Ádor u. 19. Szlovákia; Tel: 00-42-131-551-7269
pethun@hotmail.com